Professori Tuula Linna

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Lisälausunto asiassa

HE 238/2021 vp eduskunnalle laiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain ja yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

1. Muutoksenhakukielto

Lakivaliokunnan kuulemisessa tuotiin esiin, että ehdotetussa YrSanL 14 a, 14 d ja 14 f §:ssä voitaisiin säätää muutoksenhakukielto. Ehdotetun 14 d.1 §:n mukaan kyseiset kiellot ovat voimassa lähtökohtaisesti kolme kuukautta kiellon määräämisestä. Ehdotetun 14 f.2 §:n mukaan kyseinen kielto on lähtökohtaisesti voimassa *enintään* kolme kuukautta. Mainittuja määräaikoja voidaan kuitenkin jatkaa niin, että kiellot olisivat voimassa (yhteensä) enintään 12 kuukautta.

Huomioideni mukaan esityksessä ei ole käsitelty mainittuja kieltoja koskevaa muutoksenhakua. Kun muutoksenhakukieltoa ei ole, kyseisiä väliaikaisia määräyksiä koskeviin käräjäoikeuden päätöksiin saa hakea muutosta. Muutoksenhaku edellyttää jatkokäsittelylupaa.

Perustuslakivaliokunta on tietääkseni kiinnittänyt huomiota siihen, ovatko muutoksenhakukiellot välttämättömiä. Jos väliaikainen kielto olisi voimassa 12 kuukautta, se on niin pitkä aika, että muutoksenhakukieltoa saattaa olla vaikea perustella.

Vertailun vuoksi todettakoon, että ulosottokaaren 3 luvun 19 §:n 3 momentin mukaan ulosoton väliaikaistoimeen ei saa hakea muutosta. Väliaikaistoimi voi kuitenkin olla voimassa enimmillään kolme viikkoa (UK 3:20). Voimassaoloaika on siten tuntuvasti lyhyempi kuin yrityssaneerauslaissa.

Yksi mahdollisuus olisi omaksua konkurssilaista tuttu kantelu. Konkurssilain 4:10.3:ssa säädetään:

> Turvaamistoimien tai maastapoistumiskiellon määräämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Velallinen saa kuitenkin ilman määräaikaa kannella päätöksestä. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä.

Myöskään konkurssissa asetettuja pakkokeinoja koskevasta päätöksestä ei saa valittaa. Päätöksestä saa kuitenkin kannella ilman määräaikaa. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä (KonkL 4:11.5). Ks. samanlainen säännös KonkL 4:12.5.

Kantelu tarkoittaisi sitä, että asiassa haettaisiin hovioikeudelta muutosta oikeussuojakeinolla, joka ei ole valitus. Tyytymättömyyttä ei tarvitse ilmoittaa, eikä kantelulle ole määräaikaa. Jos säädetään, että kantelu on käsiteltävä kiireellisenä, jatkokäsittelylupaa ei tarvittane. Tämä olisi hyvä todeta perusteluissa.

2. Tiedoksiantojen toimittaminen

Eräät lausunnonantajat ovat viitanneet Helsingin hovioikeuden ratkaisuun nro 1723 (asia H 21/2339), jonka mukaan tuomioistuin ei voi velkajärjestelylain 66 §:n 2 momentin perusteella määrätä selvittäjää toimittamaan velalliselle tiedoksiantoa lisäsuoritusvelvollisuuden vahvistamista koskevassa asiassa.

On rajatapaus, voitaisiinko jo nyt tulkita VJL 62 a §:ää niin, että tiedoksianto lisäsuoritusvelvollisuudesta voitaisiin delegoida selvittäjälle. Lisäsuoritusvelvollisuus on osa maksuohjelmaa (ks. VJL 36 §:n 12 kohta) ja laajasti tulkittuna lisäsuoritukseen määrääminen voisi koskea maksuohjelman muutosta. Tällaista laajentavaa tulkintaa vastaan voidaan kuitenkin esittää se, että selvittäjällä on oikeus saada tehtävästään kohtuullinen palkkio ja kustannusten korvaus, ja velallinen joutuu maksamaan osan tästä selvittäjän saatavasta (VJL 70 §). Tarkemmat säännökset palkkiosta annetaan oikeusministeriön asetuksella. https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011212

Jos selvittäjälle annetaan lisää tehtäviä, herää kysymys siitä, pitääkö palkkiota tarkistaa. Tiedoksiantotehtävä saattaa tarkoittaa tiedoksiannon toimittamista kymmenille velkojille. Toisaalta selvittäjällä on kaikki yhteystiedot hallussaan, joten tiedoksiantotehtävä sopii hänelle hyvin.

VJL 66.2 § voisi olla suunnilleen muotoa, joka on esitetty lakivaliokunnalle: ”Tuomioistuin voi määrätä selvittäjän toimittamaan 54 ja 55 §:ssä, 61 a §:ssä ja 62 a §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedoksiannot velalliselle ja velkojille.” (Hieman epäselväksi jäi, onko tarkoitus, että myös velkojille on ilmoitettava velallisen lisäsuoritusvelvollisuudesta, eikä pelkästään velalliselle? Velkojienkin olisi hyvä saada tieto näin olennaisesta seikasta.).

3. Henkilökohtainen konkurssi

Lisäyksenä lakialoitteen konkurssilain muuttamisen osalta toteaisin, että konkurssi on varsin monimutkainen ja kustannuksia vaativa menettely. Konkurssimenettelyssä myydään kaikki velallisen ulosmittauskelpoinen omaisuus eikä esimerkiksi mahdollisuutta asunnon säilyttämiseen tunneta.

VJL 30.4 § mukaan silloin kun maksuvelvollisuus on kokonaan poistettu, maksuohjelma voi olla viittä (HE 238/2021 vp: kolmea) vuotta lyhyempi, jos velalliselta puuttuu pysyvästi maksuvara sairauden, iän tai muun vastaavan syyn vuoksi. – Säännös tarkoittaa käytännössä samaa kuin henkilökohtainen konkurssi silloin, kun velallisella ei ole odotettavissa maksukykyä tulevaisuudessakaan.

Jos Suomeen luotaisiin henkilökohtainen konkurssi, se edellyttäisi laajoja muutoksia konkurssilakiin ja muodostaisi päällekkäisen järjestelmän velkajärjestelylain kanssa.

On myös muistettava, että osa velkojista on itsekin heikossa asemassa, jolloin velallisella oleva ansaintakyky tulee voida käyttää velkojen maksamiseksi – kansainvälisesti katsottuna kohtuullisen lyhyen – maksuohjelman ajan.

Helsingissä 20.2.2022

Tuula Linna
prosessioikeuden professori, HY
tuula.linna@helsinki.fi
050 311 93 50